

LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS (i IV) CREIXEMENT SOSTENIBLE?

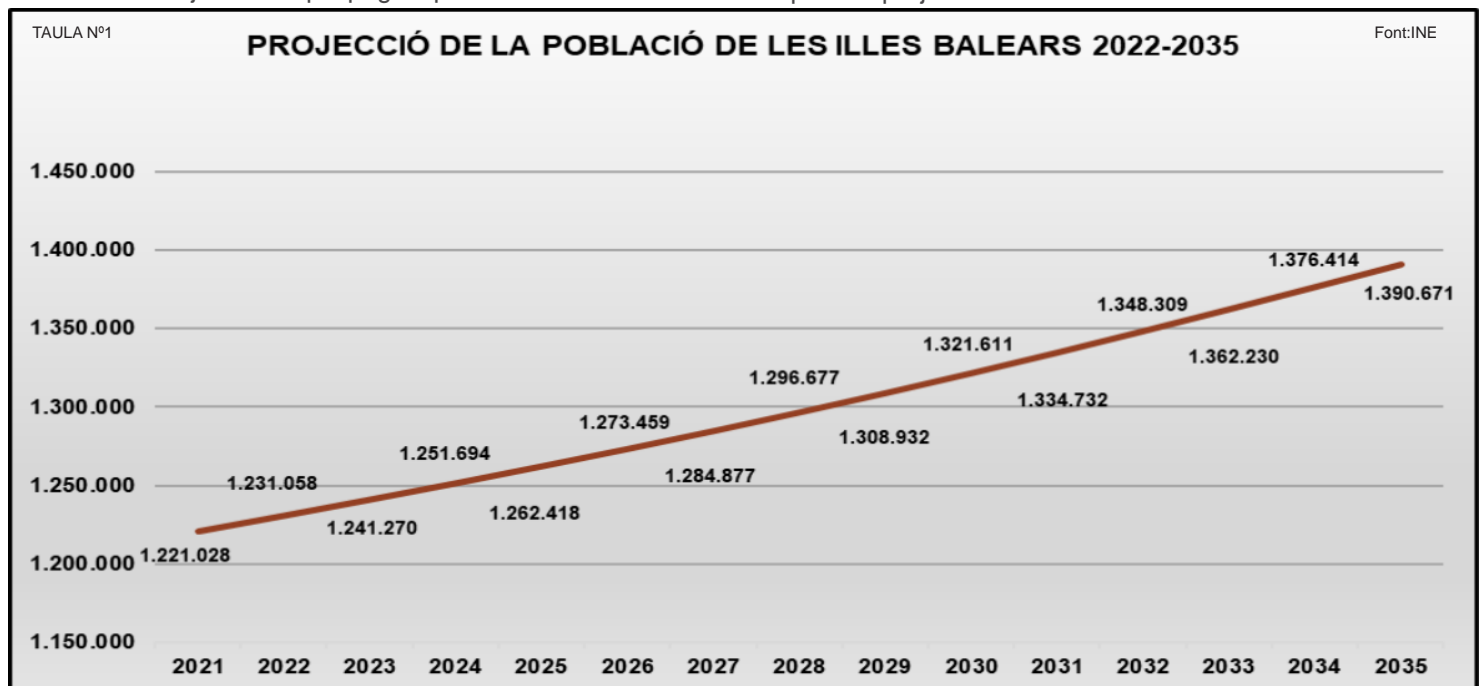
Amb aquest número acabem la sèrie de dos Quaderns Gadeso a través dels quals hem volgut donar un cop d'ull a la composició de la població de la nostra comunitat, com és ara i com, en cas de seguir amb els índexs de creixement actual, serà en el 2035. Tal i com es diu al capítol 1 de l'Estudi sobre la Prospectiva Econòmica, Social i Mediambiental de les Societats de les Illes Balears a l'Horitzó 2030 (H2030), editat pel CES i la UIB, "els exercicis de prospectiva a mitjà i llarg termini són útils com a element de reflexió sobre quines són les grans tendències de canvi a la societat, cap a on ens portaran i, depenent de si l'evolució projectada es considera adequada o no, quines mesures es poden prendre per tal d'influir en l'esdevenidor i tractar de corregir les tendències subjacents. Evidentment, el futur és incert i molt més com més llunyà és l'horitzó sobre el qual dirigim l'atenció, de manera que l'exercici prospectiu, sobretot si va acompanyat de quantificacions, com és el cas que ens ocupa aquí, ha de ser valorat en aquest context d'incertesa sobre el futur i en el qual, més que les xifres en si, el que s'ha de destacar són les tendències subjacents que es detecten."

Les dades numèriques corresponen a l'INE, les anàlisis i reflexions estan interrelacionats amb els continguts de l'Estudi sobre la prospectiva econòmica, social, i mediambiental dels societats dels illes Balear a l'horitzó 2030" (CES-UIB) els quals, malgrat alguns canvis, continuen sent vàlids per al 2035.

Segons dades de l'INE, la població de les illes el 2021, la població de les Illes Balears arribarà a 1.221.028 habitants. La projecció de població feta per l'INE, per a l'any 2035 ens mostra un total de 1.390.671 habitants. Cal tenir present que es tracta de prediccions i, en conseqüència, estan subjectes a incertesa. Són projeccions purament estadístiques i no prenen en consideració factors ambientals o cojunturals que puguin produir canvis sustancials

en l'estructura demogràfica de la població o en els fluxes migratoris.

Així doncs, segons l'INE la població de Balears augmentarà en 169.643, el que suposa un 12,2% fins l'any 2035, el que suposa un creixement acumulatiu anual del 0,83%. Aquesta tendència, com hem dit, es pot veure afectada per diferents factors que l'aguditzin o que, pel contrari, la suavitzin. Canvis econòmics com una crisi econòmica, la qual podria incidir sobre els fluxos migratoris; ambientals el canvi climàtic, que podria provocar desplaçaments de persones de nord a sud i viceversa; o socials com les crisis sanitàries, com la que encara estem patint de la COVID-19, que facin augmentar la mortalitat, etc, no es prenen en consideració a l'hora de fer aquestes projeccions.

COM CREIXEREM?

Com ja hem pogut veure la població de les nostres illes a experimentarà un gran creixement en els propers deu anys. La pregunta que ara ens sorgeix és: com ho hem farem?. Quines són les causes que provocaran aquest important increment poblacional?. En aquesta pàgina pretenem donar resposta a aquestes preguntes.

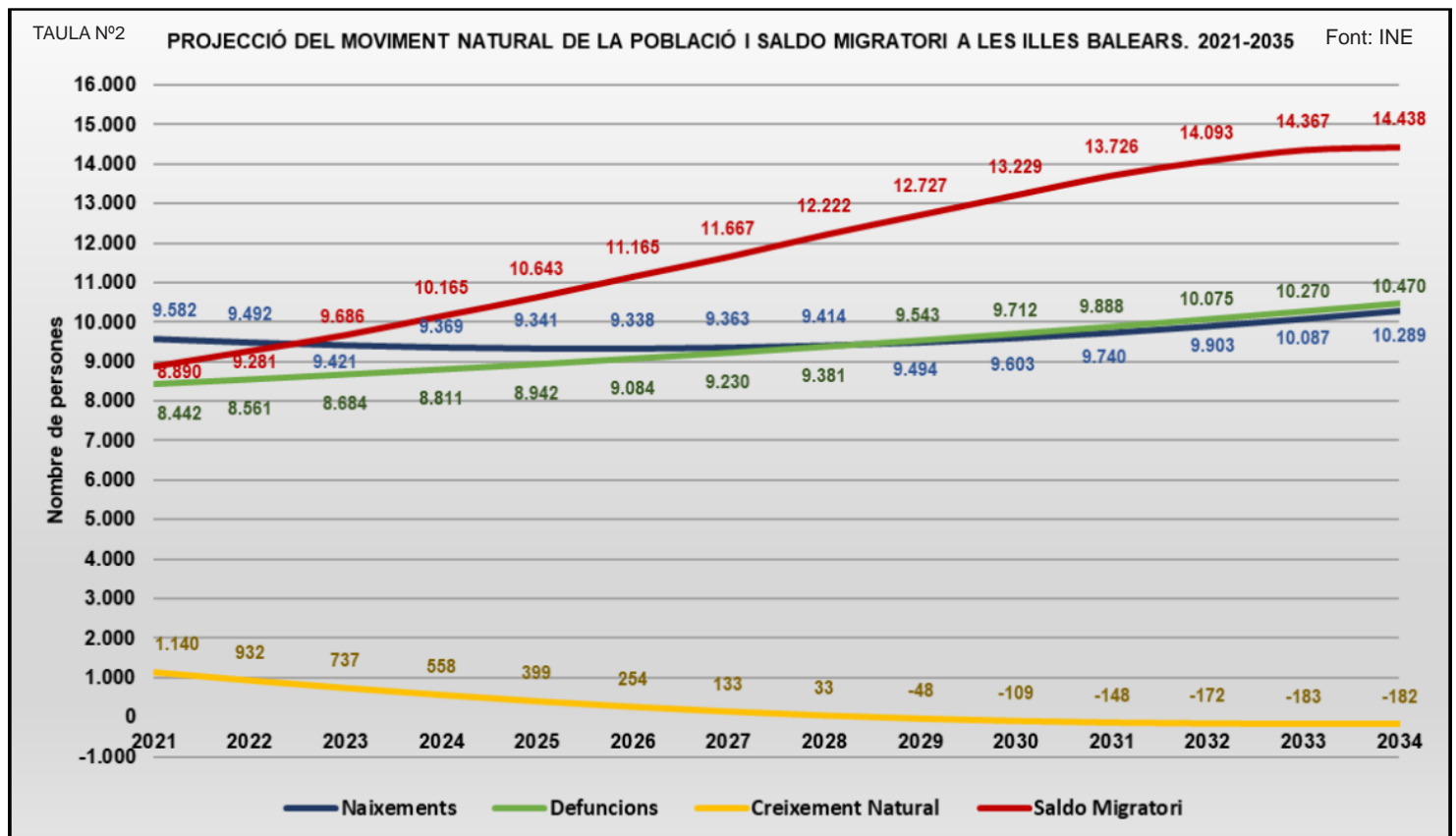
El creixement vegetatiu o natural (la diferència entre els naixements i les defuncions) seria, en el període 2021-2035, de 3.343 persones, cosa que representa el 2,0% del creixement absolut de la població balear. Aquesta dada ens porta a l'afirmació del gran pes de les migracions sobre el creixement poblacional de les Balears, ja que el 98,0% correspondria al saldo migratori (la diferència entre el creixement absolut i el creixement natural).

El saldo migratori seria en el període de 166.300 persones, dada que indica que gairebé tot el creixement de la població balear es deuria a l'aportació de la immigració, donat que les xifres corresponents al saldo migratori, com es pot veure a la taula 2, augmentarien d'any en any malgrat els propis límits de l'immigració i a problemes conjunturals derivats de l'alta població a les nostres illes.

La natalitat aniria en augment, cada any neixerien més persones que l'any immediatament anterior. Això no vol dir que les taxes de natalitat siguin més altes, aquest creixement en el nombre de naixements s'explicaria pel major nombre de persones residents a les nostres illes, tot i l'envelliment de la població i al retardament de la maternitat, els quals juntament amb la situació social donen lloc a circumstàncies especials. Es retarda la creació de la família i l'emancipació del jovent, fet que incideix en una descendència reduïda. D'altra banda, el retardament de l'emancipació implica un allargament de la dependència, en la qual també influeix un mercat immobiliari difícil i una alta incertesa laboral, dos aspectes sobre els quals caldria intervenir políticament si es vol mantenir un mínim de sostenibilitat.

Les defuncions també mostrarien una línia ascendent, però no a conseqüència de possibles causes sanitàries. L'increment de la mortalitat seria el resultat lògic de l'augment de persones d'edats avançades, les quals són les que presenten uns majors índex de mortalitat en les societats modernes. El 2035, les persones residents a Balears per sobre dels 65 anys representarien el 20,4% del total de la població, la qual cosa suposaria la necessitat de destinar un major nombre de recursos a les pensions i a aspectes com l'atenció a la dependència, residències per a gent gran, etc.

Malgrat que el nombre de naixements augmentaria, també ho faria, i amb més intensitat, el nombre de defuncions. Això ens configura un creixement natural o vegetatiu de la població balear que descendiria gradualment d'any en any, fent, encara més evident el gran pes dels fluxes migratoris, principalment gent jove, els quals contribuirien a alentir el progressiu envelliment de la població de la nostra comunitat.

COM SEREM

Una vegada hem vist quant i com creixerem és fa necessari veure com sirem, demogràficament parlant, si serem una població jove o madura, com ens distribuïrem per edats, quants homes i dones serem i si tindrem tendència a l'envelliment o al rejuveniment. En aquesta pàgina ens fem resò d'aquestes matèries.

La piràmide de població s'estrenyen per la part baixa, en què es recullen les xifres de població jove, mentre que s'eixamplen per la part alta, amb un augment de la població de més edat. L'edat mitjana de la població a les Illes Balears passarà dels 42,0 anys el 2021 a 45,5 el 2035, conformant una societat d'adults madurs amb una significativa tendència a l'envelliment. L'engorgiment de les bases ens configura una piràmide poblacional de tipus regressiu, resultat de la rapidesa de la caiguda de la natalitat, mentre que l'eixamplament de les cúspides és degut al descens de la mortalitat.

La baixada de la mortalitat a les edats avançades acumula un gran nombre de persones a la part superior de la piràmide, especialment del col·lectiu femení. Simultàniament les formes registren un progressiu abonbament entre els 20 i els 59 anys que cal relacionar amb els impactes de les generacions nascudes els anys setanta i vuitanta, als quals s'agrega un remarcable contingent de novinguts, molts d'ells en edat laboral.

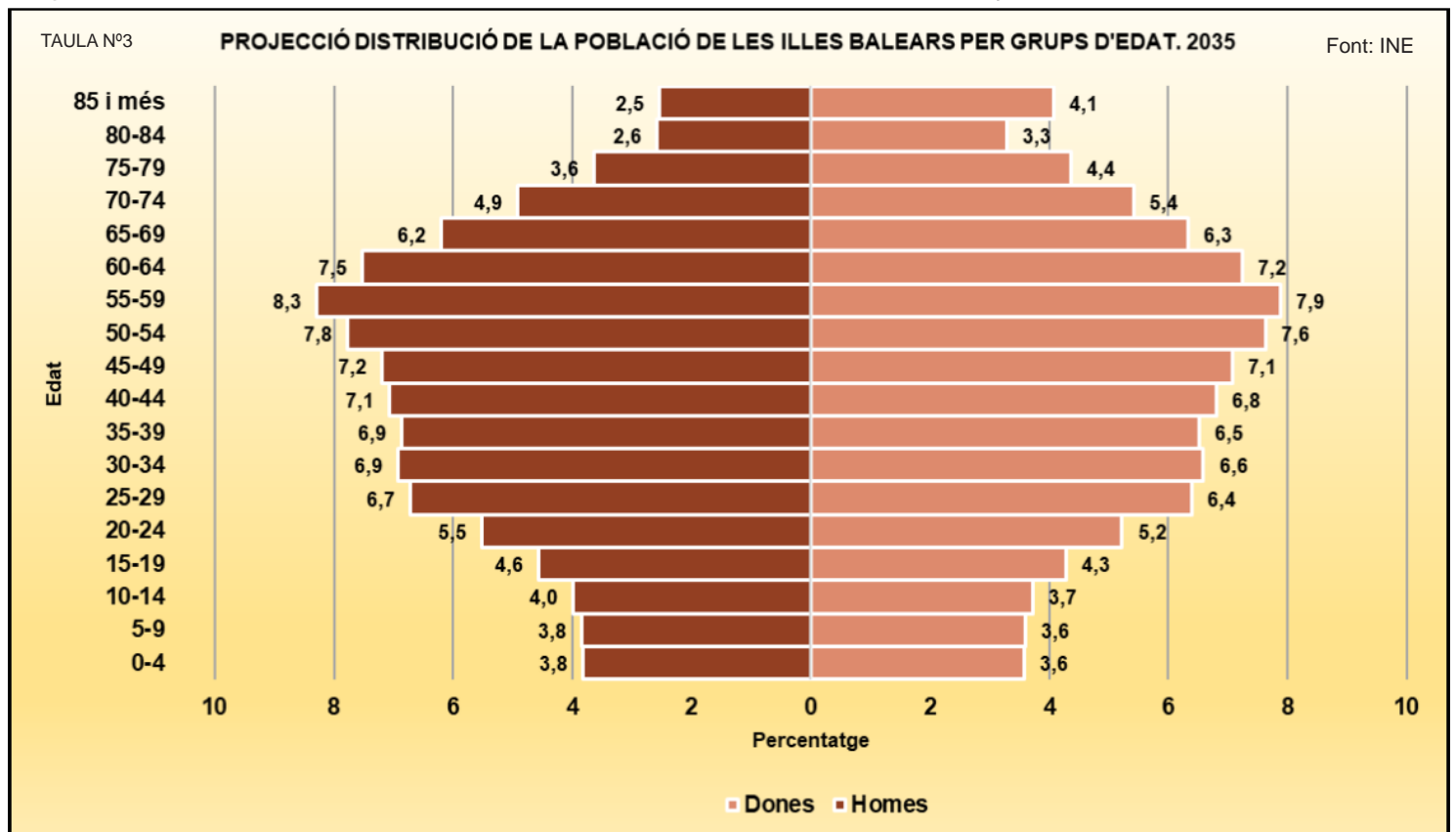
En termes generals, les projeccions el 2035 posen de manifest una sèrie de fets destacats que tendran conseqüències importants com ara la reducció, de la població menor de 15 anys, que passa del 15 % al 12 % de la població total, amb una reducció mínima per a les Balears t. Pel que fa als guarismes concrets de les Illes Balears, els joves en edat escolar es mantendran al voltant de 180.000.

Es registrarà un lleuger augment de la població jove en edat de formar-se professionalment (15-24 anys), que augmenta en un 10,1% en termes absoluts (nombre de persones) a les Balears però perd pes relatiu, passa del 10,1% del total de població a les Balears al 9,8%.

La població de 70 anys o més, que normalment no es troba activa laboralment i que sovint requereix d'atenció social i sanitària, experimenta un important augment, ja que passa de representar un 11,6% el 2021 a les Illes Balears a un 15,4 % el 2035.

A la piràmide de 2030 es confirma la tendència iniciada el 2019 segons la qual hi ha més persones més grans de 65 anys que no pas joves de menys de 15.

D'altra banda hi haurà una lleugera majoria d'homes (695.609 persones) enfront de les dones (695.062), malgrat el gran nombre de dones per sobre dels 65 anys i la major esperança de vida d'elles enfront d'ells.

CAP A ON ANAM

Finalment, després de veure quant i com hem creixerem i com seriem; en aquesta darrera pàgina volem reflexionar cap a quin model de societat ans dirigiem, si el model seria sostenible i viable, tant a nivell socioeconòmic com a nivell mediambiental.

El nostre model socioeconòmic i mediambiental es troba davant tres grans desafiaments: Revolució tecnològica, creixement dels fluxos migratoris i el canvi climàtic.

No és estrany que diverses institucions hagin desenvolupat indicadors econòmics, socials i mediambientals que mesurin el grau de sostenibilitat del nostre model. En concret els indicadors sobre Desenvolupament Humà (IDH) i els Índexs de Progrés Social (IPS). En el cas de la nostra comunitat el CES, conjuntament amb la UIB, ha centrat gran part dels seus objectius en reflectir la Prospectiva Econòmica, Social i Mediambiental, a través de diversos indicadors, tant demogràfics, com econòmics, socials, mediambientals...

Les Illes Balears, amb un territori i uns recursos limitats, han vist com el nombre de persones que les habiten gairebé s'ha doblat en el transcurs de les quatre dècades. Aquest creixement ens ha portat al límit de la capacitat de la nostra comunitat, el nostre model econòmic productiu ja no dona més de sí. El territori s'esgota i els recursos públics estan al límit de la seva capacitat si no és que ja s'han vist desbordats. Així les coses, si seguim amb aquests nivells de creixement, les nostres illes seran sostenibles demogràficament parlant?, ho podrem fer?, i si ho fem, com?, hi haurà retorns de població?, hi haurà feina per a tothom? ,caldrà repartir els llocs de feina?

A Quaderns Gadeso ens hem centrat en l'aspecte demogràfic, en dos números (408 i 409). En primer lloc fent una radiografia de la nostra societat tal com ha evolucionat des de 1978 fins el 2020 (darrera dada oficial de població publicada) fent especial èmfasi en el moment de la crisi (2008-2014).

En segon lloc, el número que teniu entre mans, hem pretès fer una evolució prospectiva de la població balear en l'horitzó 2035 i entreveure els reptes als quals la nostra comunitat hauria de fer front entenent que els resultats de la projecció agreugen significativament la situació actual i obligarien a les diferents administracions i agents socials a intervenir de manera decidida en quatre aspectes bàsics: model econòmic, model social, canvi tecnològic i canvi climàtic.

Malgrat que la projecció està afectada d'un fort grau d'incertesa, si aquestes dades es confirmessin, caldria començar des de ja a projectar un pla estratègic de desenvolupament sostenible que inclogui indicadors de sostenibilitat per a cada un dels quatre aspectes abans esmentats i mesures concretes tals com: un pla de contingència per fer front als efectes del canvi climàtic; un canvi en el model productiu (incloent el turisme) que no es basi en mà d'obra intensiva en temporada alta i amb poca qualificació, apostant per la diversificació i el valor afegit. El canvi en el model productiu hauria de fer especial èmfasi en el canvi tecnològic com a garantia de competitivitat i de generació ocupació estable i de qualitat. També caldria facilitar, d'alguna manera, les possibilitats dels joves de cara a l'emancipació respecte dels pares. Mesures d'impuls a la natalitat i a la criança dels fills amb l'enfortiment de la Conciliació de la vida personal, laboral i familiar a més d'avançar en la igualtat efectiva entre dones i homes i en la coresponsabilitat. I finalment un aspecte fonamental i que segurament és el més important de tots. Impulsar un sistema públic educatiu de qualitat, igualitari i accessible a tothom.

Per a la realització d'aquest número de Quaderns Gadeso hem pres com a referència bàsica l'ESTUDI SOBRE LA PROSPECTIVA ECONÒMICA, SOCIAL I MEDIAMBIENTAL DE LES SOCIETATS DE LES ILLES BALEARS A L'HORITZO 2030 (H2030). Elaborat conjuntament pel Consel Econòmic i Social (CES) i la Universitat de les Illes Balears (UIB).

SIGUEM REALISTES
EL TASSÓ ÉS MIG BUIT
**NO TUDIS
L'AIGUA**

Tanca el grifó mentre t'ensabones,
et rentes les dents o t'afaites
No utilitzis el vàter com a paperera
Posa la rentadora i el rentavaixelles
només quan estiguin plens

Estalvia aigua tot l'any!

Fundació GADESO: C/Ter nº14 1er. Palma de Mallorca - 07009
TEL. +34 971 479474. PÀGINA WEB: www.gadeso.org
E-MAIL: fundaciogadeso@gadeso.org

Dipòsit legal: PM-436-2011

